

PROF. DR. ERİK-JAN ZÜRCHER'İN YÜZÜNCÜ YIL BEYANATIYLA İLGİLİ BAZI ELEŞTİRİLER – II

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Analiz No : 2015 / 13

11.06.2015

Prof. Erik-Jan Zürcher, Nisan ayında 1915 Olaylarının yüzüncü yılıyla ilgili olarak bir beyanat yayınlamıştı. 18 Nisan tarihinde Zürcherin bu beyanatını çeşitli yönleriyle eleştiren bir yazı hazırlamıştım.[i] Bu yazımla ilgili olarak *Jiyan.org* sitesinde kısa bir değerlendirme yapılmıştır (değerlendirmeye ulaşmak için dipnot kısmına bakınız).[ii] Bu değerlendirmeye hitaben şunların ifade edilmesi gerekmektedir:

1. Soykırım terimiyle bağlantılı olarak inkâr kelimesi, esasen Yahudi Soykırımının (Holokost) gerçekliğine karşı çıkan insanlara yönelik kullanılan bir kelimedir. Bu tür insanların bu konudaki tavırlarını tetikleyen temelde iki anlayış vardır: 1) Adolf Hitlere ve Nazi partisine karşı sempati duymaktadırlar ve 2) Çeşitli mazeretler öne sürerek Yahudilere düşmanlık beslemektedirler. Ancak Ermeni soykırımı söylemine karşı çıkan insanların genelde bu tür eğilimler yoktur: yani Osmanlı dönemine bir özlem duymazlar ve Ermeni karşıtlığı yapmazlar. Karşı çıktıkları temel nokta, 1915 olaylarına geçersiz bir şekilde hukuku bir terim olan soykırımın yakıştırılmasıdır. Bu sebeple Ermeni soykırımı söylemine reddedenlere topyekûn inkârcı demek ucuz bir yaftadan ibarettir ve insanları sığ bir şekilde sınıflandırma şeklidir.

2. Şu ana kadar 1915 olaylarıyla ilgili olarak okuduğum yerli ve yabancı kaynaklardan yola çıkarak Ermeni soykırımı söylemini kabul etmem mümkün değildir. Bu söylemi kabul etmek, bildiklerimi inkâr etmek anlamına gelir. Esas inkârcılık bu olur.

3. Yazımda Zürcherin yüzüncü yıl beyanatının, onu partizan bir tarihçi gibi *yansıttığını* ifade etmiştim. *Jiyan.org*un belirttiği şekliyle, yazımda bu beyanat onu partizan bir tarihçi *yapmaktadır* tarzı bir ifadem yoktur. *Yansıtmak* ile *yapmak*, farklı anlamları ifade eden kelimelerdir.

4. Yazımın herhangi bir yerinde, Osmanlı hükümetinin Ermeni tebaasını sevk ve iskâna tabi tutmasını makul olduğuna dair bir değerlendirmem yoktur. Yazımda Osmanlı

hükümetinin, silahlı Ermeni gruplarla baş edebilmek için sevk ve iskânı gerekli gördüğünü ifade etmiştim. 1915ten bu yana yüz yıl geçmesine rağmen, Osmanlı hükümetinin Ermeni tebaasını yok etmek niyetiyle hareket ettiğini ortaya koyan bir belge ortaya çıkmamıştır, bunun yerini böyle bir niyeti olmadığına işaret eden belgeler ortaya çıkmıştır. 2015ten yüz sene öncesine gidip, günümüz standartlarıyla geçmişte gerçekleşen bir olayda makuldü ya da makul değildi yargısında bulunmak çok güçtür. Osmanlı Ermenilerinin çok acı çektiği bir gerçektir. Ama silahlı Ermeni grupların Osmanlı Müslümanlarına zulüm ettiği de bir gerçektir, Anadoluda 518.000 Müslüman bu grupların zulmü yüzünden ölmüştür. Bu gruplar, kendileri gibi düşünmeyen Osmanlı Ermenilerine zorbalık yapmış, onlara da zulüm etmiştir. 1915 Olayları, Ermenilerin kendilerine ve çevrelerine anlattıkları şekilde cereyan etmemiştir.

5. Yazımda, Hem tarih hem de hukuk Türkiyenin yanındayken soykırımı neden kabul edelim? diye bir ifadem bulunmamaktır. Yazımda yer alan ifade şu şekildedir: Hukuk ve tarih Türkiyenin yanındadır, o halde Türkiye neden soykırım söylemini benimsesin ki? *Jiyan.org*un yansıttığı ifade ile benim ifadem arasında fark vardır. *Jiyan.org*un ifadesinde, soykırım vardır, ama tarih ve hukuk yine de Türkiyenin yanında olduğu için Türkiye bu soykırımı kabul etmek zorunda değildir anlamına çıkmaktadır. Benim ifademde ise anlatılmak istenen şudur: Tarihi veriler ve hukuk, soykırım söylemini geçersiz kılmaktadır. Bu sebeple Türkiye bu söylemi kabul etmek zorunda değildir.

6. Her hangi bir anlamda barışma; çarpıtmalar, abartmalar ve hatta bazen de uydurmalar üzerine kurulmuş ve belli bir hedefe karşı olumsuz fikirlerin yaratılması için kullanılan bir söylemi körü körüne kabul etmek ile elde edilemez. Ermeni soykırımı söylemi, tarihi verileri ve hukuku hiçe sayarak kurulmuş bir söylemdir ve günümüzde Türk ve Türkiye düşmanlığını pekiştirmek için kullanılan bir silaha dönüştürülmüştür. Böyle bir söylem, her hangi bir anlamda barışmaya nasıl hizmet edebilir?

[i] Mehmet Oğuzhan Tulun, Prof. Dr. Erik-Jan Zürcherin Yüzüncü Yıl Beyanatıyla İlgili Bazı Eleştiriler, *AVIM*, http://avim.org.tr/tr/Analiz/PROF-DR-ERIK-JAN-ZURCHER-IN-YUZUNCU-YIL-BEYANATIYLA-ILGILI-BAZI-ELESTIRILER

[ii] Lütfen sayfanın en altında bulunan Jiyanın notu kısmına bakınız: Alıntı - Bu Sadece Ahlâki Bir Mesele Değil #100lesme, *Jiyan.org*, http://jiyan.org/2015/04/23/tarihci-erik-jan-zurcher-bu-sadece-ahlaki-bir-mesele-degil-100lesme/

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "PROF. DR. ERİK-JAN ZÜRCHER'İN YÜZÜNCÜ YIL BEYANATIYLA İLGİLİ BAZI ELEŞTİRİLER II." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2015 / 13. Haziran 11. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/tr/Analiz/PROF-DR-ERIK-JAN-ZURCHER-IN-YUZUNCU-YIL-BEYANATIYLA-ILGILI-BAZI-ELESTIRILER-II

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır